

VIII. Kansanlastentarhat.

Helsingin kansanlastentarhain johtokunnan kertomus työvuodelta 1912—13 ¹⁾ oli seuraavaa sisällystä:

Ylinnä pitämään silmällä kaupungin kannattamia kansanlastentarhoja asetti kaupunginvaltuusto helmikuun 27 päivänä 1912 johtokunnan, johon kuuluivat rehtori B. Estlander, filosofiantohtori K. O. Vikman, lakitieteentohtori A. Frey, opettajatar neiti H. Paqvalén sekä konsulinrouva Bertha Paulig. Kansanlastentarhain lähempää silmälläpitoa toimittaisi tarkastaja, mies tai nainen, joka toistaiseksi asetettaisiin kolmeksi vuodeksi ja saisi palkkiota 1,200 markkaa vuodessa. Johtokunnalle annettiin toimeksi julistaa tarkastajanvirka avonaisena haettavaksi sekä sitten tehdä kaupunginvaltuustolle esitys sen täyttämisestä. Sen ohessa myönsi valtuusto 1,500 markan suuruisen matkastipendin vastaisen tarkastajan käytettäväksi, sillä ehdolla että hän kolmen kuukauden aikana ulkomailla tutkii kansanlastentarhain järjestystä ja toimintaa sekä matkalta palattuaan antaa matkakertomuksen. Johtokunta sai edelleen toimeksi laatia ja kaupunginvaltuustolle lähettää ehdotuksen johtokunnan johtosäännöksi sekä saavutetun kokemuksen perusteella laatia ehdotuksen kansanlastentarhain valvontaa ja niiden avustus-ehdoja koskeviksi ohjeellisiksi määräyksiksi.

Perustavassa kokouksessa maaliskuun 18 päivänä 1912 valitsi johtokunta puheenjohtajakseen rehtori B. Estlanderin ja sihteeriksi ent. lääninsihteerin Axel Th. Möllerin.

Sittenkun tarkastajanvirka oli julistettu avonaiseksi ja erinäiset henkilöt olivat sitä hakeneet, valitsi kaupunginvaltuusto toukokuun 14 päivänä johtokunnan esityksestä mainittuun toimeen neiti Thyra Gahmbergin, joka sitten lähti edellä mainitulle opintomatkalle ja on siitä antanut matkakertomuksen, jonka johtokunta on lähettänyt kaupunginvaltuustolle.

¹⁾ Eräät kertomusta seuranneet taulutiedot on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa vuodelta 1912.

Kaupunginvaltuuston päätettyä, että kaupungissa toimivain kansanlastentarhain apurahat, jotka siihen asti oli maksettu anniskeluvaroista, oli 1913 vuoden alusta pantava maksettaviksi kaupungin vakinaisesta menosäännöstä ja laskettava kalenterivuodelta, kokoontuivat johtokunnan kehotuksesta kaikkien kaupungin avustamain kansanlastentarhain johtajattaret neuvottelemaan sekä sopivat silloin yhteisistä lastentarhain menojen ja tulojen laskemisen perusteista. Tämän mukaisesti laskettiin kaupungin aikaisemmin kannattamain lastentarhain menot kaikkiaan Smk:ksi 174,788: 50, joten ne Smk:lla 39,288: 50 ylittivät kaupungin samaan tarkoitukseen lukuvuonna 1911—12 myöntämän summan. Kun johtokunta kuitenkin havaitsi kustannusarviot laadituiksi erittäin säästeliäästi ja huolekaasti, katsoi johtokunta olevan kaupunginvaltuustossa puoltaminen maksettavaksi koko sen määrän, johon kansanlastentarhain kustannusten vuonna 1913 oli laskettu nousevan, varsinkin kun näiden laitosten budjetin kohoamisen johtokunnan mielestä korvasi se seikka, että niiden toiminta on omansa vähentämään vaivashoidon tarvetta ja siten säästämään kaupungin vaivashoitomenoja. Sen ohessa puolsi johtokunta myönnyttäväksi kolmeen sille annettuun anomukseen, joissa pyydettiin apumaksua kaikkiaan 26,430 markkaa 3 uuden kansanlastentarhan perustamiseen. Anotuista apurahoista myönsi kaupunginvaltuusto aikaisemmin avustetuille kansanlastentarhoille 150,000 markkaa ja uusien lastentarhain perustamiseen 10,000 markkaa, josta viimeksi mainitusta summasta johtokunta antoi puolet neideille E. Alanderille ja H. Rothmanille Sörnäsiin aiotun uuden kansanlastentarhan järjestämiseksi ja voimassapitämiseksi syyslukukaudella 1913 sekä toisen puolen neideille H. Bengelsdorffille ja M. Rasmussenille Tehtaankadun varrelle aiottua uutta lastentarhaa varten. Asianomaisten lastentarhajohtajatarten erityisestä anomuksesta myönnettiin anniskeluvaroista lisäksi Smk 24,788: 50, joten näiden laitosten menoihin vuonna 1913 tarvittava summa tuli täyteen. Kun syyslukukauden menot ovat kevätlukukauden menoja suuremmat, mutta kansanlastentarhat, sen johdosta että ne tammikuun 1 päivästä 1913 oli pantu kaupungin vakinaiseen menosääntöön, syyslukukaudella 1912 saivat ainoastaan puolet anniskeluvaroista myönnetystä määrärahasta eikä niillä ollut muita varoja käytettävänä, myönsi kaupunginvaltuusto johtokunnan esityksestä vajauksen täyttämiseksi 13,290 markkaa.

Helmikuun 25 päivänä 1913 vahvisti kaupunginvaltuusto johtokunnan laatimat ehdotukset kansanlastentarhain johtokunnan ja tarkastajan johtosäännöiksi, minkä ohessa sihteerin palkkio määrättiin 600 markaksi vuodessa ja johtokunnan käytettäväksi vuonna 1913 annettiin 300 markan tarverahain määräraha.

Toimintavuonna 1912—13 on vaivashoitohallitukselta ja kasvatustaloukselta saapunut esityksiä kansanlastentarhain toiminnan laajentamisesta, jotta ne aamuin ja illoin sinä aikana, jolloin varsinainen lastentarhatoiminta on keskeytyneenä, tarjoisivat kodin ja hoitoa lapsille, jotka ovat vailla silmälläpitoa, syystä että niiden äitien täytyy työskennellä kodin ulkopuolella. Tämän johdosta on johtokunta, huomauttaen että kansanlastentarhat eivät ole kunnan laitoksia, vaan yksityishenkilöiden perustamia sekä hakemuksen johdosta kannatusapua nauttivia ja että eräissä näissä laitoksissa jo oli toimeenpantu sellainen järjestely kuin puheena olevissa esityksissä tarkoitettiin, ilmoittanut ei voivansa ryhtyä muuhun toimenpiteeseen kuin saattaa edellä mainitut toivomukset kansanlastentarhain johtajataarten tiedoksi, joilla siten olisi tilaisuus, jos halusivat lastentarhatoimintaa tähän suuntaan laajentaa, ryhtyä siitä johtuviin toimenpiteisiin. N. s. lastenkamariosastoja onkin vähitellen perustettu useihin kansanlastentarhoihin.

Kevätlukukaudella 1913 ovat tarkastajan valvonnan alaisina olleet seuraavat 15 kansanlastentarhaa, nimittäin:

kaksikieliset kansanlastentarhat Sörnäsissä, Harjukadun 1:ssä; Fredriksperissä, Hertankadun varrella; Toukolassa;

ruotsinkieliset kansanlastentarhat Kalliossa Itäisen viertotien 3:ssa; Hermannissa, Saarikadun 4:ssä; Sepänkadun 13:ssa; Bertha-Maria kodissa, Töölönkadun 47:ssä; Vladimirinkadun 21:ssä;

suomenkieliset kansanlastentarhat Kalliossa, Kolmannen linjan 4:ssä; Kansakoulukadun 1:ssä; Hermannissa, Saarikadun 2:ssa; Korkeavuorenkadun 1:ssä; Kivenhakkaajakadun 3:ssa; Töölössä, Kammiokadun 11:ssä; sekä

kuuromykkäin lastentarha, Perämieskadun 12:ssa.

Kaikkiaan oli lastentarhoihin työvuonna 1912—13 kirjotettuina 1,655 lasta, vaikka tilaa oli alkujaan varattu ainoastaan 1,546 lapselle.

Lapsista oli syyskuun 1 päivänä 1912:

122 seitsenvuotiaita,
575 kuusivuotiaita,
479 viisivuotiaita,
318 nelivuotiaita,
155 kolmivuotiaita,
6 kaksivuotiaita.

Kansanlastentarhoja käyttäneiden lasten puolesta on suoritettu sisäänkirjotusmaksua 1—3 markkaa lukukaudessa eri kaupunginosissa vallitsevan taloudellisen tilan mukaan. Nuoremmille sisarukille on suotu maksunalennusta ja köyhistä kodeista olevat lapset

on osittain tai kokonaan vapautettu näistä maksuista. Ateriasta on maksettu 5 penniä, ellei lapsi hellittävässä tapauksissa ole saanut ruokaa maksutta. Alempana olevasta taulusta näkyy, missä määrin huojuksia maksujen suorittamisessa on myönnetty kevätlukukaudella 1913:

	Kansanlastentarhoihin kirjotettuja lapsia.	N i i s t ä					kaikista maksuista vapaut.
		työden maksavia.	alennettun si- sänkirj. mak- sun suorittavia.	alennettun si- sänkirj. mak- susta vapautet- tuja.	ainoastaan si- sänkirj. mak- susta vapautet- tuja.	ainoastaan päi- vällismaksusta vapautettuja.	
Sörnäsän kansanlastentarha	235	29	9	31	11	155	
Fredrikssperin ”	77	53	—	4	—	20	
Toukolan ”	63	16	—	37	—	10	
Kallion ruotsinkielinen kansanlastentarha	119	69	1	25	—	24	
Hermannin ”	120	21	—	6	19	74	
Sepänkadun 13 ”	107	78	4	25	—	—	
Töölön ”	139	95	4	—	—	40	
Vladimirinkadun 21 suomenkielinen kan- sanlastentarha	105	75	5	—	5	20	
Kallion suomenkielinen kansanlastentarha	112	34	9	19	22	28	
Kansakoulukadun 1 suomenkielinen kan- sanlastentarha	100	72	4	11	1	12	
Hermannin suomenk. kansanlastentarha..	156	76	20	20	3	37	
Korkeavuorenkadun 1 suomenkielinen kan- sanlastentarha	117	98	1	10	—	8	
Kivenhakkaajakadun 3 suomenkielinen kansanlastentarha	109	42	18	21	—	28	
Töölön suomenkielinen kansanlastentarha	85	40	9	22	—	14	
Kuuromyökkäin lastentarha	11	11	—	—	—	—	
Yhteensä	1,655	809	84	231	61	470	

Lastentarhat olivat kevätlukukaudella 1913 avoinna 92—103 päivää. Vähin oli työpäiväin luku Töölön suomenkielisessä lastentarhassa ja Fredrikssperin lastentarhassa, joka jälkimäinen oli lasten keskuudessa sattuneiden taudintapausten johdosta suljettuna kaksi viikkoa. 103 työpäivää saavutti Sörnäsän lastentarha. Terveydentila on ylipäättään ollut hyvä. Seuraavat kulkutaudit kuitenkin mainittakoon: Sörnäsän kansanlastentarhan suomenkielisellä osastolla: 2 tulirokkotapausta; Fredrikssperin kansanlastentarhassa: lievä kulkutauditapainen tuhkarokko, joka pakotti sulkemaan lastentarhan kahdeksi viikoksi; Vladimirinkadun 21:n kansanlastentarhassa: 2 tulirokko-, 2 kurkkumätätapausta, joista toinen päättyi kuolemalla, ja 3 tuhkarokkotapausta; Kallion suomenkielisessä kansanlastentarhassa: 2 tulirokkotapausta ja muutamia vesirokkotapa-

uksia; Hermannin suomenkielisessä kansanlastentarhassa: 1 tuli-rokkotapaus, joka aiheutti työn keskeytymisen päiväksi desinfioimisen johdosta.

Opettajisto on ollut jakautuneena seuraavasti: Sörnäsän kansanlastentarha: johtajattaret neidit Elisabeth Alander ja Hanna Rothman, apunaan opettajattarina ruotsinkielisellä osastolla neidit Nanna Hammar, Olga Pikoff ja Ester Kronholm, suomenkielisellä osastolla neidit Lahja Vaaranen, Ester Zidbäck ja Hanna Stenius sekä lastenkamariosastolla neiti Lisi Roos; Fredriksperin kansanlastentarha: johtajatar neiti Eva Brander sekä opettajattaret neidit Bertha Gröndahl ja Ines Sundström (on suorittanut ainoastaan lastenhoitajatar kurssin); Toukolan kansanlastentarha: johtajatar neiti Karin Eklund (virasta vapaa 3 1/2 kuukautta, viransijaisena neiti Th. v. Christierson) sekä opettajattaret rouva Signe Eklund (virasta vapaa koko kevätlukukauden, viransijaisena neiti Elvi Sjöroos) ja neiti Barbara Luther (virasta vapaa kevätlukukauden, sijaisena neiti Magda Rasmussen); Kallion ruotsinkielinen kansanlastentarha: johtajattaret neidit Bertha Bäckman ja Lilli Winter sekä opettajattaret neidit Greta Ascholin ja Hella Federley; Hermannin ruotsinkielinen kansanlastentarha: johtajattaret neidit Mildrid Brotherus ja Hilda Anthoni sekä opettajattaret neiti Elsa Norrman, rouva Sigrid Westergren ja neiti Sigrid Tujulin (virasta vapaa koko työvuoden, viransijaisena neiti Signe Törnwall) sekä lastenkamariosastolla neiti Lydia Fagerlund; Sepänkadun 13:n kansanlastentarha: johtajatar neiti Elin Eklund sekä opettajattaret neidit Anna Kalning, Hildur Nordman ja Signe Nordman; Töölön ruotsinkielinen kansanlastentarha: johtajatar neiti Lydia Wendell sekä opettajattaret neidit Elsa Olin, Ester Stenius ja Louise Stoltzenberg; Vladimirinkadun 21:n kansanlastentarha: johtajatar neiti Ingeborg Liljeström sekä opettajattaret neidit Astrild Liljeström, Gunhild Liljeström ja Ester Mannelin; Kallion suomenkielinen kansanlastentarha: johtajatar rouva Mary Methner sekä opettajattaret neidit Aino Hirn, Elsa Hytönen (virasta vapaa, viransijaisena rouva Anna-Lisa Thomé) ja Elli Knuutila; Kansakoulukadun 1:n suomenkielinen kansanlastentarha: johtajatar neiti Esther Floman sekä opettajattaret neidit Signe af Hällström, Eini Streng ja Aino Sirola (on käynyt ainoastaan lastenhoitajatar kurssin); Hermannin suomenkielinen kansanlastentarha: johtajattaret neidit Elsa Borenius ja Therese Wuoreneheimo sekä opettajattaret neidit Gerda Forsström, Eeva Hyvärinen, Olga Sulin ja Lydia Rissanen (kaksi viimeksi mainittua käynyt ainoastaan lastenhoitajatar kurssin) sekä lastenkamariosastolla neiti Alma Talviyö; Korkeavuorenkadun 1:n suomenkielinen kansanlastentarha: johtajatar neiti Annie Rundström sekä opettajattaret neidit Hilja

Immonen, Tyyni Stålhammar ja Bertha Waselius; Kivenhakkaajakadun 3 suomenkielinen kansanlastentarha: johtajatar neiti Lina Hellgren sekä opettajattaret neidit Tekla Carlson, Tekla Lönnbeck ja Aini Warheenmaa; Töölön suomenkielinen kansanlastentarha: johtajatar neiti Anna Geitlin sekä opettajattaret neidit Helmi Geitlin ja Ilma Geitlin; kuuromyökkäin lastentarha: neiti Sonja Stjerncreutz.

Lastentarhat ovat olleet avoinna 4 tuntia päivittäin klo 10 a. p. —2 i. p., jona aikana lapset ovat saaneet harjotella Fröbelin työaineiden käsittelyä sekä valmistaa pieniä, kehitykselleen sopivia käsitöitä. Heille on kerrottu satuja, he ovat saaneet ottaa osaa keskusteluihin joistakin määrätystä asioista sekä oppia lauluja ja leikkejä. Taloustehtävissä on lapsia käytetty mahdollisimman paljon. Ylipäätään on kaikki työ asetettu lasten omasta kokemuspiiristä valitun aineen yhteyteen. Uskonnollisen tunteen herättämiseksi on pidetty raamatullisia keskusteluja.

N. s. lastenkamariosastot ovat aiotut lapsille, jotka päivisin ovat vailla silmälläpitoa kotonaan. Nämä osastot ovat tänä lukukautena olleet avoinna klo 2—6 i. p. Lastenkamareja on ollut Sörnäsissä kansanlastentarhassa 19 ruotsia ja 22 suomea puhuvalle lapselle, Hermannin ruotsinkielisessä kansanlastentarhassa 30 lapselle ja Hermannin suomenkielisessä kansanlastentarhassa 31 lapselle.

Sörnäsissä kansanlastentarhassa on kesän aikana järjestetty lapsille puutarhatyötä työskennellyttämällä heitä etusijassa ulkosalla. Tässä lasten kesäpuutarhassa on käynyt 41 lasta.

Lastentarhoissa suoritetun säännöllisen työn lisäksi on niissä useimmissa toimeenpantu veisto- ja käsityöiltoja lastenpuutarhain entisille turvateille sekä säännöllisiä ompelukokouksia äideille ja toisinaan vanhempain iltamiakin. Näitä ylimääräisiä toimenpiteitä varten ovat opettajattaret hankkineet varoja yksityistietä. Kansakoulukadun lastentarha on sitä paitsi hankkinut 6 lapselle kuusiviikkoisen oleskelun maalla. Sörnäsissä kansanlastentarha on perustanut 15 lapselle siirtolan, missä 30 pienokaista on eri pitkän ajan saanut oleskella maaseudulla. Varoja tähän tarkoitukseen ovat opettajattaret keränneet. Sitä paitsi ovat eri kansanlastentarhain opettajattaret välittäneet vaatetusavun jakelua, johon tarkoitukseen on käytetty vähäpätöinen määrä kunnan varoja, sekä yksityishenkilöjen antamain lahjain jakelua.

Tarkastaja on tänä ensimmäisenä lukukautena tehnyt 5 lyhempää tai pitempää käyntiä kussakin lastentarhassa sekä sitä paitsi käynyt eräissä lastenseimissä saadakseen selville, olisiko tarpeellista pitää lastentarhoja avoinna kaiken päivää. Niinikään on tarkastaja toimeenpannut 3 opettajatarkokousta, joissa on tehty alote erinäisiin pieniin käytännöllisiin uudistuksiin lastentarhoissa, niinkuin saman-

mallisten päivä- ja nimikirjain y. m. hankkimiseen, sekä sovittu saman lääkärin käyttämisestä kaikissa lastentarhoissa. Näissä kokouksissa on käsitelty lastentarhain kehitystä koskevia käytännöllisiä kysymyksiä, niinkuin kysymystä lastenkamariosastoista, lastenpuutarhoista ja vaivaishoidosta, mistä johtui päätös, että oli tutustuttava vaivaishoitohallituksen uuteen rekisteritoimistoon, sekä lasten säästäväisyystoiminnasta, josta keskustelusta on ollut seurauksena Helsingin säästöpankille tehty esitys säästömerkkien käytäntöön ottamisesta. Tarkastajan aloitteesta on niinkään asetettu lastentarhaopettajatar niitä lapsia varten, jotka äitineen oleskelevat työläisvaimojen siirtolassa Sinivuorenmaalla.
